

Branko Marušić, naučni suradnik
Arh. muzeja Istre u Puli

RECENZIJA SREDNJOVJEKOVNOG DIJELA
PROGRAMA ZA POSTAV STALNE IZLOŽBE
ARHEOLOŠKOG MUZEJA U ZADRU

Na osnovu Vašeg dopisa Ol-111/1971. od 21. lipnja o.g. razmotrio sam program Vašeg muzeja u novom prostoru.

Programi pod A/uprava i administracija/, B /muzejske radionice/, C /studijske zbirke i depoi/ i E /recep-cija, propaganda i kulturno-prosvjetna djelatnost/ logičan su preduvjet za normalno funkcioniranje Muzeja te ih treba u cjelini ostvariti.

Što se tiče programa D /izložbe/, treba ga tretirati kao idejnu skicu izložbi s akcentom na kronološkoj i tipološkoj razradi koncepcije izlaganja arheološkog fundusa i dokumentacije.

Budući sam recenzent programa izložbe ranog srednjeg vijeka, želio bih uvodno naglasiti, da je sama recenzija odraz mogućnosti koje je pružao onaj dio teksta u programu, koji se odnosi na navedeno razdoblje /str. 15-18/, a kome na žalost nisu bili priloženi nikakvi dopunski materijali /u prvom redu tehnička dokumentacija prostorija, muzejskog pokućstva, osvetljavanja/, dopunjen podacima i utiscima, koje sam dobio u Zadru i Ninu prilikom nedavne posjete.

U općoj napomeni je istaknuto da ranosrednovjekovna izložba izlaže i tumači arheološku građu od V. do XII. st. Dok je gornja vremenska granica jasna, javljaju se u prikazanom programu izvjesne dileme oko donje granice. Naime, u antičkom programu izložbe dat je dosta snažan naglasak na kasnu antiku i starokršćanski period /str. 14.g/, a u ranosrednjovjekovnom programu izložbe predviđa se jedna vitrina za eksponate materijalne kulture od V. do VII. st., vjerojatno one, koji se odnose na seobu naroda, jer inače bi došlo, barem za vrijeme V. st., a i za dio VI. st., do dupliranja programa. No, ali čak da je ova pretpostavka točna, smatram da bi trebalo razmisliti o mogućnosti da se antičkom programu priključe i nalazi velike seobe naroda, a da se vremenski ograniči ranosrednjovjekovna izložba na razdoblje od početka VII. st. do XII. st.

U tom slučaju bi bila uvodna legenda /predviđa se jedna/ "čistija" tj. odnosila bi se isključivo na dolazak Slavena i na starohrvatski period s njegovom predfazom, posjetioc bi stekao o kasnoantičkom periodu integralniju sliku, a ključni problem kontinuiteta između antike i srednjeg vijeka bio bi logičnije prikazan, jer bi se dobio točan uvid u stanje materijalne i duhovne kulture, koju su zatekli na području djelovanja zadarskog Muzeja Slaveni kao nova etnička grupa koja će ostati i postati dominantna, za razliku od "barbarskih" prethodnika, privremenog elementa na spomenutom prostoru. Na ovo razmišljanje i sugestiju uputili su me i novi nalazi na području Nina, koji davaju mogućnost potpunijeg sagledavanja boravka Hrvata na tom području u vremenu VIII.st. /starohrvatska nekropola/, a možda čak i ranije /područje oko Sv.Križa/. Prilikom konkretnog rada na postavljanju kasnoantičkog dijela antičke izložbe trebali bi, naravno, usko surađivati stručnjaci i antičkog i srednjovjekovnog odjela Muzeja.

Iz programa je razvidno da je dat dokumentacijskoj građi i rekonstrukcijama značajan akcenat, što treba pozdraviti, no, obzirom na konkretan tekst bi se moglo eventualno prigovoriti prikazu dviju topografsko-arheoloških karata i predložiti njihovu "integraciju" s time da bi se na njoj jasno prikazale granice djelovanja zadarskog Muzeja odnosno granice sjeverne Dalmacije.

Što se tiče kamenih spomenika, koji će prema programu biti izloženi u drugom dijelu izložbenog prostora, trebalo bi posvetiti naročitu pažnju slijedećim elementima:

- da se određenom selekcijom spomenika izbjegne prenatrpanost u ovom dijelu izložbe;
- da se prikaže razvojna linija likovnog djelovanja i stvaranja kroz čitavo razdoblje, osobito obzirom na spomenike predfaze pleterne skulpture i na ranoromanički period;

- da se uzme u obzir i razvoj stvaranja na području arhitekture;
- da se izvrši fiksiranje kamenih spomenika tako da su odvojeni od zidnih površina i da se mogu demontirati i
- da se osigura osvijetljavanje eksponata /i po danu/.

Na kraju bih još spomenuo da predstavlja poseban problem točka 6. u programu srednjovjekovne izložbe. Tu mi je obzirom na prezentirani materijal teško dati određeno mišljenje, no pomalo sam skeptičan u svrsishodnost postavljanja prostora u prostor bez obzira na činjenicu da čak i veliki broj nalaza iz jednog nalazišta odnosno objekta gotovo u pravilu predstavlja dosta siromašno stanje obzirom na sveukupni izvorni izgled spomenika. Možda bi bilo svrsishodnije izložiti nalaze na isti način kao ostale kamene spomenike, tj. staviti akcenat na njihovu umjetničku vrijednost, dok bi mogle makete i crteži prikazati odnos i vezu eksponata sa spomenikom arhitekture.

U Puli, dne 12.listopada 1971.godine Branko Marušić, v.r.

/M.P/